

Nadležnost - sudska praksa Bosne i Hercegovine
RAZLOZI ZA DELEGIRANJE DRUGOG STVARNO NADLEŽNOG SUDA
Zakon o parničnom postupku
član 50 stav 2

Nepravilno postupanje sudija nadležnog suda, zatim okolnost da sudovi sa područja nekog drugog kantona imaju različit, za stranku povoljniji, pravni stav o nekom pravnom pitanju u odnosu na nadležni sud, te način finansiranja sudova nisu razlozi za delegiranje drugog stvarno nadležnog suda sa područja drugog kantona, već ti razlozi moraju biti od izuzetnog značaja, jer samo takvi razlozi opravdavaju odstupanje od razgraničene teritorijalne nadležnosti sudova u kantonalnom uređenju sudske vlasti u Federaciji BiH.

Obrazloženje:

"Tužitelj je po ovlaštenom punomoćniku dana 30. 1.2020. godine podnio prijedlog da se za postupanje u ovom predmetu odredi stvarno nadležan sud u drugom kantonu.

Kao razloge za delegaciju nadležnosti u bitnom, tužitelj navodi da je pred Kantonalnim sudom u Tuzli u toku 60 parnica vođenih po tužbi tužitelja državnih službenika, protiv tuženog Kantonalne uprave za inspeksijske poslove TK, radi isplate potraživanja iz radnog odnosa, u kojima je u prvostepenom postupku od strane istog suda različito odlučivano (potpuno ili djelimično odbijani zahtjevi), da je odlučujući po žalbama tužitelja Kantonalni sud u T. (postupalo vijeće Kantonalnog suda u O.) u dva predmeta broj: ... i ..., drugostepeni sud odbio žalbe tužitelja i potvrdio prvostepene odbijajuće presude. U podnesenom prijedlogu tužitelj nadalje navodi da pomenute presude "ne zadovoljavaju standard obrazložene sudske odluke.." i "da ograničavaju pravo stranke na pristup sudu i narušavaju kvalitet suđenja u Bosni i Hercegovini ". Sem toga, izražava sumnju u pristrasnost sudija zbog očuvanja likvidnosti buxeta Tuzlanskog kantona, a iz čijih sredstava se i oni finansiraju.

Iz navedenih razloga smatra da stvarno nadležni Kantonalni sud u T. (niti za njega vijeće Kantonalnog suda u O.) ne bi trebali postupati u drugom stepenu, što opravdava svrsishodnu delegaciju u ovoj pravnoj stvari.

Prijedlog nije osnovan.

Prema odredbi člana 50. stav 2. Zakona o parničnom postupku (u daljem tekstu: ZPP), ovaj sud može, na prijedlog stranke ili nadležnog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupi stvarno nadležan sud u drugom kantonu ako je očito da će se tako lakše sprovesti postupak ili ako za to postoje drugi opravdani razlozi.

Rješenjem Visokog sudskog i tužilačkog vijeća sudije Kantonalnog suda u O. S. J., X. P. i J. A. su privremeno upućeni, na period od 12 mjeseci, na obavljanje dužnosti u Kantonalnom sudu u T., pa se neprihvatljivim ocjenjuju navodi tužitelja o samovolji predsjednice Kantonalnog suda u T. o opozivu postupajućih vijeća i presignaciji predmeta drugom vijeću.

Eventualno nepravilno postupanje sudija nadležnog suda, odnosno počinjene povrede postupka i pogrešna primjena materijalnog prava, nije opravdan razlog za delegaciju stvarno nadležnog suda u drugom kantonu, jer se eventualni propusti suda mogu sanirati izjavljivanjem pravnih lijekova.

Ne bi bio razlog za svrsishodnu delegaciju niti okolnost da sudovi sa područja nekog drugog kantona imaju različit, i za stranku povoljniji, pravni stav o nekom pravnom pitanju u odnosu na nadležni sud, već ta okolnost može biti samo razlog da instancioni sud izvrši ujednačavanje sudske prakse zauzimanjem pravnog stava o tom spornom pravnom pitanju.

I na koncu, paušalnom se i nedokazanom ocjenjuje sumnja tužitelja u pristrasnost drugostepenog suda jer ovakve tvrdnje nisu potkrepljene ni jednim konkretnim dokazom. Sem toga, nije razlog za svrsishodnu delegaciju ni način finansiranja sudova, jer bi u tom slučaju sve tužbe usmjerene protiv tuženog Tuzlanskog kantona, bile predmetom rješavanja općinskih i kantonalnih sudova drugog kantona. Kako podnesenim prijedlogom tužitelj nije

mogao dovesti u sumnju pristrasnost i zakonitost rada sudova u Tuzlanskom kantonu, to je iz navedenih razloga prijedlog tužitelja odbijen.

Razlozi za delegiranje drugog stvarno nadležnog suda sa područja drugog kantona moraju biti izuzetnog značaja, jer samo takvi razlozi opravdavaju odstupanje od Ustavom Federacije BiH razgraničene teritorijalne nadležnosti sudova u kantonalnom uređenju sudske vlasti u Federaciji BiH.

Kako se okolnosti na koje se tužitelj poziva, po ocjeni ovog suda, ne mogu podvesti pod opravdane razloge koje ima u vidu odredba člana 50. stav 2. ZPP, to je valjalo riješiti kao u izreci."

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, 32 0 Rs 291882 20 R od 5.3.2020. godine)

<----->

ODREĐIVANJE IZBERIVE MJESNE NADLEŽNOSTI

Zakon o parničnom postupku član 22 stav 3 i član 32

Kako je za postupak pokrenut zbog naknade štete propisana izberiva mjesna nadležnost, tužitelj već podnošenjem tužbe određuje koji sud je nadležan, čime gubi pravo da svoj izbor odredi na drugoj osnovi, jer on izberivu mjesnu nadležnost suda određuje isključivo u vrijeme podnošenja tužbe, pa izjava tužitelja data na pripremnom ročištu ne može biti osnova za promjenu mjesne nadležnosti suda.

Obrazloženje:

"U konkretnom slučaju tužilac je tužbu protiv tužene za naknadu štete prouzrokovane na radu, podnio Općinskom sudu u Sarajevu. Tuženi je u odgovoru na tužbu prigovorio mjesnoj nadležnosti tog suda, a na pripremnom ročištu održanom 08.06.2023.godine tužitelj je izjavio da je saglasan da se predmet ustupi Općinskom sudu u Visokom kao sudu na čijem području je štetna radnja počinjena (područje Općina Breza gdje je tužitelj obavljao poslove je u nadležnosti Općinskog suda u Visokom). Prvostepeni sud je na temelju takvog odgovora tužitelja donio rješenje kojim se proglasio mjesno nenadležnim i predmet ustupio Općinskom sudu u Visokom, uz obrazloženje da vođenje postupka pred tim sudom ekonomičnije i svrsishodnije zbog obavljanja dokaza uviđaja lica mjesta nezgode.

Međutim, budući da je u konkretnom slučaju postupak pokrenut zbog naknade štete za koju je po naprijed navedenim odredbama propisana izberiva mjesna nadležnost, što znači da tužitelj već podnošenjem tužbe određuje koji sud je nadležan, a mogao je birati sud opće mjesne nadležnosti, ili sud mjesta gdje je štetna radnja počinjena, ili sud na čijem području je štetna posljedica nastupila, a ako je šteta posljedica teške tjelesne povrede i sud prebivališta ili boravišta tužitelja kao oštećenog. Kako je tužilac je izabrao Općinski sud u Sarajevu kao sud na čijem području je štetna posljedica nastupila, a ako je u pitanju šteta zbog teške tjelesne povrede to bi bio i sud njegovog prebivališta ili boravišta, znači da se tužitelj opredjelio za mjesnu nadležnost suda, čime je izgubio pravo da svoj izbor odredi na drugoj osnovi, jer on izberivu mjesnu nadležnost suda određuje isključivo u vrijeme podnošenja tužbe, zbog čega izjava tužitelja data na pripremnom ročištu ne može biti osnova za promjenu mjesne nadležnosti suda."

(Odluka Vrhovnog suda Federacije BiH, 41 0 Rs 099582 23 Rev od 14.11.2023. godine)

<----->

ATRAKCIJSKA NADLEŽNOST SUDA

Zakon o parničnom postupku FBiH član 45

Primjeni odredbe o atrakcijskoj nadležnosti suda koji vodi stečajni postupak ima mjesta samo u slučaju kada je stečajni postupak bio u toku u vrijeme nastanka spora, a ne i u slučaju kada

je stečajni postupak otvoren nakon podnošenja tužbe.

Obrazloženje:

"Prvostepenom presudom Općinskog suda... odlučeno je slijedeće: "Utvrđuje se da je osnovano potraživanje tužitelja "U... Banka" d.d.... - u stečaju prema tuženom "Banka S..." a.d. B.L - u stečaju, u visini od 139.091,04 KM, istaknuto u stečajnom postupku... "

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda... žalba tuženog je odbijena kao neosnovana i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremeno izjavljenom revizijom tužena pobija drugostepenu presudu u cijelosti zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava.

Revizija nije osnovana.

Navodi revidenta kojim se odluka o prigovoru stvarne i mjesne nadležnosti pobija zbog povrede člana 45. ZPP nisu osnovani.

Naime, iz stanja u predmetnom spisu proizlazi da je ovaj parnični postupak pokrenut tužbom tužiteljice "U.. Banka" d.d.- u stečaju, radi naplate dospjelog novčanog potraživanja od tužene "Banke S..." a.d

Odredbom člana 45. ZPP je propisano da je za suđenje u sporovima koji nastaju u toku i u povodu stečajnog postupka, mjesno isključivo nadležan sud na čijem se području nalazi sud koji vodi stečajni postupak. Kako je u konkretnom slučaju spor nastao u toku i u povodu stečajnog postupka nad imovinom tužiteljice "U... banka" d.d...., drugostepeni sud je ocijenio da je za suđenje u ovom sporu isključivo nadležan Općinski sud u... pred kojim se u vrijeme podnošenja tužbe vodio stečajni postupak nad tužiteljicom.

Navedena ocjena drugostepenog suda je pravilna. Naime, iako je u toku ove parnice, nakon upuštanja tužene u raspravljanje dostavljanjem odgovora na tužbu, otvoren stečaj i nad imovinom tužene, iz sadržaja odredbe člana 45. ZPP jasno proizlazi da primjeni odredbe o atrakcijskoj nadležnosti suda koji vodi stečajni postupak ima mjesta samo u slučaju kada je stečajni postupak bio u toku u vrijeme nastanka spora. Shodno tome, ista se ne primjenjuje u slučaju kada je stečajni postupak nad tuženim otvoren nakon podnošenja tužbe.

Kako u ovom slučaju pravosnažna odluka o prigovoru mjesne nadležnosti prvostepenog suda nije pobijana revizijom, a stečajni postupak nad tuženom je pokrenut nakon pokretanja parnice, te kako se sud može proglasiti po službenoj dužnosti mjesno nenadležnim zbog isključive mjesne nadležnosti nekog drugog suda najkasnije do podnošenja odgovora na tužbu, proizlazi da u postupku pred drugostepenim sudom nije učinjena povreda odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 45. ZPP, pa se revizijski navodi koji se odnose na nadležnost suda odbijaju kao neosnovani."

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, 17 0 Ps 067940 21 Rev od 9.2.2022. godine)

<----->

NUŽNA DELEGACIJA MJESNE NADLEŽNOSTI

Zakon o parničnom postupku

član 49

Kada su zbog postupanja u ranijim fazama postupka iz postupanja isključene sve sudije postupajućeg suda osim jednog, ne može se formirati vijeće za odlučivanje po izjavljenoj žalbi pa su se stekli uslovi za takozvanu nužnu delegaciju mjesne nadležnosti drugom stvarno nadležnom sudu.

Obrazloženje:

"Prvostepenim rješenjem Okružnog suda u Trebinju broj... od 4.4.2022. godine, odbijen je prijedlog tužitelja za ponavljanje postupka pravosnažno okončanog presudom Osnovnog suda u Trebinju broj... od 29.4.2016. godine.

Protiv prvostepenog rješenja žalbu je izjavio tužitelj, s prijedlogom da se pobijano rješenje ukine i prijedlog za ponavljanje postupka u predmetnoj pravnoj stvari usvoji ili da se predmet vrati na ponovno odlučivanje.

Tuženi u odgovoru na žalbu osporava navode žalbe i predlaže da se žalba odbije kao neosnovana.

Odredbom člana 49. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 58/03 do 61/13, dalje: ZPP) je propisano da, ako nadležni sud usljed izuzeća sudija ne može da postupa, izvijestiti o tome neposredno viši sud, koji će odrediti da u tom predmetu postupa drugi stvarno nadležan sud sa njegovog područja.

Prema stanju spisa u ovom predmetu, u odlučivanju o žalbi tužitelja protiv navedenog prvostepenog rješenja, isključeno je troje sudija Okružnog suda u Trebinju koji su odlučivali po žalbi tužitelja izjavljenoj protiv presude Osnovnog suda u Trebinju broj... od 29.4.2016. godine (sudije T.P., D.P. i V.I.), kao i sudija M.P., koji je odlučio o prijedlogu tužitelja za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka.

S obzirom da četvoro sudija Okružnog suda u Trebinju zbog isključenja iz postupanja, ne mogu postupati u konkretnom predmetu i da taj sud pored navedenih četvoro sudija, prema navodima prijedloga za delegaciju drugog okružnog suda, ima još jednog sudiju (sudiju B.S.), pa ne može formirati vijeće za odlučivanje po izjavljenoj žalbi protiv rješenja označenog u izreci ovog rješenja, stekli su se uslovi za takozvanu nužnu delegaciju mjesne nadležnosti drugom stvarno nadležnom sudu.

Stoga je, u skladu sa naprijed navedenom zakonskom odredbom u vezi sa članom 35. tačka e) Zakona o sudovima Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 37/12, 44/15 i 100/17), odlučeno kao u izreci ovog rješenja, uz određivanje geografski najbližeg drugog stvarno nadležnog suda, kako bi se postupak mogao sprovesti sa što manje troškova, u skladu sa odredbama člana 10. ZPP."

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, 95 0 Rs 039646 22 R od 21.7.2022. godine)

<----->

Stvarna nadležnost Suda Bosne i Hercegovine

Sud Bosne i Hercegovine nema stvarnu nadležnost u imovinskim sporovima po tužbi tužioca Radio-televizije Bosne i Hercegovine protiv tužene Radio- televizije Republike Srpske.

Iz obrazloženja:

Donoseći odluku o oglašavanju stvarno nenadležnim za postupanje po tužbi, prvostepeni sud je pravilno primijenio odredbe člana 1, 3. i 4. stav 3. i člana 34. stav

2. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine, uslijed čega su neprihvatljivi svi žalbeni razlozi na osnovu kojih tužitelj pobija pravilnost i zakonitost odluke.

I po shvatanju drugostepenog suda, u konkretnom predmetu nisu ostvareni uslovi propisani odredbama člana 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine i člana 8. stav 2. tačka b) Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik BiH br. 29/00), za ustanovljavanje stvarne nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine za postupanje po tužbi.

Naime, predmetnom tužbom tužitelj potražuje isplatu obaveze iz čl. 23. tač. 4. Zakona o JRTV sistemu u BiH u iznosu od 7.215.841,92 KM, iz čega, nesumnjivo proizilazi imovinsko-pravna priroda spora. Međutim, da bi Sud Bosne i Hercegovine bio stvarno nadležan za postupanje primjenom naprijed citiranih odredbi, uz prirodu spora, potrebno je da je spor nastao između

entiteta i da je nadležnost suda utvrđena zakonima Bosne i Hercegovine, a što su uslovi koji moraju biti kumulativno ispunjeni. U konkretnom slučaju ne radi se ni o sporu za isplatu duga koji je nastao pri vršenju poslova organa uprave Bosne i Hercegovine, drugih institucija Bosne i Hercegovine i službenih lica tih organa i institucija.

Nadalje, odredbe člana 3. do 6. Zakona o javnom RTV servisu BiH („Sl. Glasnik BiH“, broj: 92/05 i 32/10) i odredbe člana 3. do 6. Zakona o Radioteleviziji Republike Srpske („Sl. glasnik RS“, broj: 49/06, 73/08 i 42/10) propisuju da tužitelj i tužena imaju status javnog preduzeća. Dakle, parnične stranke su pravna lica koja samostalno stiču prava i preuzimaju obaveze u pravnom prometu i mogu biti parnične stranke u postupcima pred sudom. Činjenica da parnične stranke čine dio jedinstvenog sistema na nivou Bosne i Hercegovine, ne može biti osnov za uspostavljanje stvarne nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine, jer je spor proistekao

iz međusobnih odnosa javnih preduzeća, a ne između samih entiteta. Navedena javna preduzeća su upisana u sudski registar kod nadležnih entitetskih sudova, odnosno, RTV BiH kod Opštinskog suda u Sarajevu, a RTV RS kod Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci.

S obzirom na navedeno, prvostepeni sud je pravilno primijenio odredbe člana 17, a u vezi sa odredbom člana 28. stav 1. tačka a) Zakona o sudovima Republike Srpske („Sl. glasnik RS“, broj: 37/12, 44/15 i 100/17), našavši da je Okružni privredni sud u Banjoj Luci stvarno i mjesno nadležan za postupanje u ovoj pravnoj stvari.

(Rješenje vijeća Apelacionog odjeljenja broj: S1 3 P033908 19 GŽ od 07.11.2019. godine)

<----->

NADLEŽNOST SUDA PREMA REGISTROVANOJ DJELATNOSTI PREDUZETNIKA Zakon o sudovima Republike Srpske

član 33 tačka a)

U parnici u kojoj je tužilac advokat, a predmet spora pozajmica koju je on dao tuženome, ne može biti nadležan okružni privredni sud jer je opšte poznata činjenica da davanje novčanih pozajmica nije registrovana djelatnost advokata.

Obrazloženje:

"Osnovano žalba tužioca ukazuje da je prvostepeni sud pogrešno protumačio odredbu člana 33. stav 1. tačka a) Zakona o sudovima Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 37/2012, 14/2014 - odluka Ustavnog Suda, 44/2015, 39/2016 - odluka Ustavnog Suda i 100/2017) koja govori o stvarnoj nadležnosti Okružnih privrednih sudova, jer u istoj jasno stoji da Okružni privredni sudovi u prvom stepenu odlučuju "i parničnim sporovima" koji se odnose na prava i obaveze po osnovu pravnog prometa robe, usluga... u kojima su obje stranke u postupku pravno ili fizičko lice koje u svojstvu samostalnog preduzetnika i u drugom svojstvu obavlja privrednu ili drugu registrovanu djelatnost u vidu osnovnog ili dopunskog zanimanja.

Iz sporazuma koji su zaključili advokat... s jedne strane i DOO.... s druge strane dana 25. 12. 2017. godine, a koji je osnov za potraživanje tužioca od tuženog na ime duga se vidi da se tim sporazumom tužilac obavezao da tuženom pozajmi novčani iznos od 30.000,00 KM, a tuženi se obavezao da mu taj iznos vrati najkasnije do 15. 1.2018. godine, te kako tužilac tvrdi u tužbi da tuženi to nije vratio to istom traži vraćanje spornog iznosa. Dakle, tužilac je advokat, ali on u konkretnom slučaju nije prometovao nikakvu robu ni uslugu nego je predmet spora u ovoj parnici novčana pozajmica koju je tužilac dao tuženome, a opšte poznata je činjenica da davanje novčanih pozajmica nije registrovana djelatnost advokata pa

u konkretnom slučaju ne može biti nadležan Okružni privredni sud."

(Rješenje Okružnog suda u Bijeljini, 83 0 P 038995 18 Gž od 18.9.2019. godine)

<----->

ISKLJUČENJE STVARNE NADLEŽNOSTI PRIVREDNOG SUDA

Zakon o sudovima Republike Srpske

član 30 tačka b) i čl. 33 i 35

Kako se u sporu radi o potraživanju po osnovu sticanja bez osnova i kako je tužitelj u ovoj parnici fizičko lice u odnosu na koje se ne mogu primijeniti pravila postupka koja se odnose na privredne sporove, isključena je stvarna nadležnost privrednog suda i za postupanje u ovom predmetu nadležan je osnovni sud.

Obrazloženje:

"U nadležnosti osnovnih sudova je da sude u svim građanskim sporovima (član 30. tačka 1. b) Zakona o sudovima Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske broj: 37/12, 44/15 i 100/17, dalje ZS RS). Prema članu 33. tačka e) istog zakona, okružni privredni sudovi u prvom stepenu odlučuju - u postupcima stečaja i likvidacije, u skladu sa zakonom, kao i u svim sporovima koji nastanu u toku i povodom stečaja i likvidacije.

Prema odredbi člana 433b, tačka 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 58/03 do 61/13, dalje: ZPP), pravila postupka u privrednim sporovima primjenjuju se u sporovima u kojima su stranke R. S., jedinica ..., druga pravna lica koja nisu upisana u sudski registar, privredna društva, kao i druga pravna i fizička lica koja se upisuju u odgovarajuće registre.

Potraživanje koje je u ovoj parnici predmet spora proizašlo je iz izvršnih postupaka prodaje nekretnina putem usmenog javnog nadmetanja provedenih pred Osnovnim sudom u B. L. u kom je učestvovao tužitelj, uz prethodno davanje sredstava obezbjeđenja, na depozit suda (član 86. stav 1. Zakona o izvršnom postupku "Službeni glasnik Republike Srpske" broj 59/03 do 66/18, dalje: ZIP).

Iz navedenog proizlazi da, s obzirom na prirodu spora (radi se o potraživanju po osnovu sticanja bez osnova) i na činjenicu da je tužitelj u ovoj parnici fizičko lice u odnosu na koje se ne mogu primijeniti pravila postupka koja se odnose na privredne sporove, a ne lice koje u svojstvu samostalnih preduzetnika i u drugom svojstvu obavljaju privrednu ili drugu registrovanu djelatnost u vidu osnovnog ili dopunskog zanimanja, za postupanje u ovom predmetu nadležan je Osnovni sud u B. L.

Kako je u konkretnom slučaju stečajni postupak otvoren nad imovinom B. S. a.d. B. L., koja nije stranka u ovom sporu, nije ostvaren uslov propisan odredbom člana 33. tačka e) ZS RS za postupanje okružnog privrednog suda, u ovom predmetu. Stoga, nema mjesta pozivanju Osnovnog suda u B. L. na rješenje ovog revizionog suda broj... od 17.9.2014. godine, jer je u tom predmetu nad jednim od tuženih otvoren stečajni postupak, tako da se u ova dva predmeta ne radi o istoj činjeničnoj i pravnoj situaciji.

Iz prednjih razloga, odlučeno je kao u izreci, na osnovu odredbe člana 35. tačka d) ZS RS, člana 21. stav 1. i člana 22. stav 1. ZPP."

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, 57 0 Ps 126740 18 R od 4.9.2018. godine)

<----->

LEGITIMACIJA ZA POKRETANJE SPORA U VEZI PREDUZEĆA

Zakon o sudovima Republike Srpske

član 33 tačka b)

Ukoliko se ne postigne sporazum između preduzeća i njegovih osnivača, svako od njih može pokrenuti spor pred nadležnim privrednim sudom koji je nadležan da rješava sporove u vezi uređenja odnosa proisteklih iz osnivanja i poslovanja preduzeća te međusobnih odnosa njegovih osnivača.

Obrazloženje:

"Iz spisa se da zaključiti da u vezi imovine tužitelja i raspodjele njegove dobiti postoji spor između tužiteljice i prvotuženog kao suosnivača preduzeća. Tužitelj kao pravni subjekt nije prestao postojati mada još od 1992. godine ne obavlja djelatnost. On nije izvršio usklađivanje svog statusa sa odredbama Zakona o preduzećima, ali nad njim nije proveden postupak likvidacije, radi čega nije ni brisan iz sudskog registra. Tužiteljica i prvotuženi nisu uredili međusobne odnose u vezi svojih prava i obaveza kao suosnivača tužitelja niti su istupili iz preduzeća koje samo formalno postoji kao pravni subjekt. Tužitelji su htjeli te odnose riješiti u ovoj parnici, što nije bilo moguće. Ukoliko se ne postigne sporazum između preduzeća i njegovih osnivača, svako od njih može pokrenuti spor pred nadležnim privrednim sudom koji je u smislu člana 33. stav 1. tačka b. Zakona o sudovima Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 37/12 do 100/17) nadležan da rješava sporove u vezi uređenja odnosa proisteklih iz osnivanja i poslovanja preduzeća te međusobnih odnosa njegovih osnivača."

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, 77 0 P 003725 19 Rev od 2.10.2019. godine)

<----->

NADLEŽNOST OKRUŽNIH PRIVREDNIH SUDOVA Zakon o sudovima Republike Srpske

član 33 tač. b) i ž)

Za odlučivanje o brisanju iz sudskog registra lica ovlaštenog za zastupanje tuženog u unutrašnjem i vanjskotrgovinskom prometu, nadležni su okružni privredni sudovi.

Obrazloženje:

"U konkretnom slučaju, prema činjeničnim navodima tužbe, zahtjev tužiteljice se u suštini svodi na zahtjev da se ona izbriše iz sudskog registra kao lice ovlašteno za zastupanje tuženog u unutrašnjem i vanjskotrgovinskom prometu, za koji postupak jesu, shodno odredbi člana 33. tačka ž) ZS RS, nadležni okružni privredni sudovi.

Pored toga, odredbom člana 33. tačka b) je propisano da okružni privredni sudovi u prvom stepenu odlučuju u sporovima koji nastanu u primjeni Zakona o privrednim društvima ili bilo kojeg drugog propisa koji se odnosi na organizaciju i status privrednih društava, rješavanje sporova nastalih između članova privrednog društva međusobno, te između članova društva i privrednog društva, a tiču se položaja članova u privrednom društvu, upravljanja privrednim društvom i vođenja poslova koji proizlaze iz njihovog položaja u društvu, pa i ova odredba, s obzirom na sadržaj i suštinu stavljenih zahtjeva (ne radi se, naime, o radnom sporu) upućuje na nadležnost privrednog suda.

Prema tome, za postupanje u ovoj pravnoj stvari nadležan je Okružni privredni sud u D., slijedom čega je, temeljem odredbe člana 22. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 49/09 i 61/13) i člana 35. tačka đ) ZS RS, o nastalom sukobu nadležnosti odlučeno kao u izreci."

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, 60 0 Ps 028908 19 R od 2.10.2019. godine)

<----->

NADLEŽNOST ZA ODLUČIVANJE O ZAHTJEVU ZA IZVRŠENJE Zakon o sudovima Republike Srpske

član 33 tačka z)

Za odlučivanje o zahtjevu za izvršenje koji je zasnovan na mjenici kao vjerodostojnoj ispravi, pri čemu su obje stranke u postupku pravna lica, nadležan je okružni privredni sud.

Obrazloženje:

"Odredbom člana 33. tačka z) ZS RS propisano je da Okružni privredni sudovi u prvom stepenu odlučuju o sprovođenju izvršnog postupka po vjerodostojnim ispravama u kojima su obje stranke u postupku pravna lica ili fizička lica koja u svojstvu samostalnog preduzetnika ili u drugom svojstvu obavljaju privrednu ili drugu registrovanu djelatnost u vidu osnovnog ili dopunskog zanimanja i po izvršnim notarskim ispravama u kojima su obje stranke u postupku pravna lica.

U konkretnom slučaju zahtjev za izvršenje je zasnovan na mjenici koja, u smislu odredbe člana 29. stav 2. Zakona o izvršnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 59/03 do 98/14) ima svojstvo vjerodostojne isprave. Obje stranke u postupku su pravna lica, a izvršenik ima sjedište u T.

Iz tih razloga je određena nadležnost Okružnog privrednog suda u Trebinju, temeljem odredbe člana 22. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS", br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) u vezi sa članom 33. tačka z) ZS RS."

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, 95 0 Ip 049449 17 R od 6.9.2017. godine)

<----->

NEMOGUĆNOST ATRAKCIJE NADLEŽNOSTI

Zakon o sudovima Republike Srpske

član 33 tačka e)

Za sporove koji nastanu prije otvaranja postupka likvidacije i stečaja nije moguće odrediti atrakciju nadležnosti okružnih privrednih sudova.

Obrazloženje:

"Okružni privredni sud u B. nije prihvatio nadležnost, te je od ovog suda, podneskom broj: ... od 13. 9. 2019. godine, zatražio rješavanje sukoba nadležnosti, uz obrazloženje da se ne radi o nadležnosti privrednog suda, budući da je stečajni postupak otvoren nad tužiteljem, a ne nad tuženim kojeg ima u vidu odredba člana 109. stav 7 Zakona o stečaju ("Službeni glasnik RS" br. 16/16 - u daljem tekstu: ZS), te da ne dolazi u obzir ni atrakcija nadležnosti, o kojoj govori odredba člana 33. tačka e) Zakona o sudovima Republike Srpske ("Službeni glasnik RS" br. 37/12, 44/15 i 100/17 - u daljem tekstu: ZS RS), jer je postupak pokrenut prije otvaranja likvidacionog postupka i stečaja nad tužiteljem.

Riješeno je kao u izreci iz slijedećih razloga.

Prema podacima iz spisa predmeta, nad tužiteljem je dana 10. 5. 2016. godine otvoren postupak likvidacije, a dana 4. 4. 2017. godine i stečajni postupak. Ovaj postupak je pokrenut prijedlogom za izvršenje dana 25. 5. 2015. godine (prije otvaranja postupka likvidacije i stečaja). Proizlazi, da nema mjesta određivanju atrakcione nadležnosti, jer je odredbom člana 33. tačka e) ZS RS propisano da okružni privredni sudovi u prvom stepenu odlučuju u svim

sporovima koji nastanu u toku i povodom sprovođenja postupka stečaja i likvidacije."

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, 57 0 Ps 129114 19 R od 19.9.2019. godine)

<----->

USLOVI ZA POSTUPANJE OKRUŽNOG PRIVREDNOG SUDA

Zakon o sudovima Republike Srpske

član 33 tačka a)

Okružni privredni sud je nadležan u parničnom postupku između dva pravna lica koji se vodi zbog štete koju je prouzrokovao organ tužene u izvršnom postupku time što nakon donošenja rješenja o dosudi, kupljene pokretne stvari izvršenika nije predao u posjed tužitelju kao kupcu.

Obrazloženje:

"Prema odredbi člana 33. tačka a) Zakona o sudovima Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 37/12 i 44/15- dalje: ZS RS), okružni privredni sudovi, između ostalog, u prvom stepenu sude u parničnim i vanparničnim sporovima koji se odnose na prava i obaveze po osnovu pravnog prometa robe, usluga, vrijednosnih papira, vlasničkih i drugih prava na nekretninama, kao i na prava i obaveze proistekle iz vrijednosnih papira, u kojima su obje stranke u postupku pravno ili fizičko lice, koje u svojstvu samostalnog preduzetnika ili u drugom svojstvu obavlja privrednu ili drugu registrovanu djelatnost u vidu osnovnog ili dopunskog zanimanja.

Proizlazi, da je prema ovoj zakonskoj odredbi, za postojanje stvarne nadležnosti okružnih privrednih sudova, potrebno da su kumulativno ispunjena dva uslova: da se radi o sporu koji se odnosi na prava i obaveze po osnovu pravnog prometa robe, usluga, vrijednosnih papira, vlasničkih i drugih prava na nekretninama, kao i na prava i obaveze proistekle iz vrijednosnih papira (prvi uslov) i da su obje stranke u postupku pravno ili fizičko lice koje u svojstvu samostalnog preduzetnika ili u drugom svojstvu obavlja privrednu ili drugu registrovanu djelatnost u vidu osnovnog ili dopunskog zanimanja (drugi uslov).

U konkretnom slučaju, radi se o parničnom postupku između dva pravna lica. Prema činjeničnim navodima tužbe štetu je prouzrokovao organ tužene (Osnovni sud u N. G.) u izvršnom postupku time što nije, nakon donošenja rješenja o dosudi, kupljene pokretne stvari izvršenika predao u posjed tužitelju, kao kupcu.

Zaključak od 30.11.2012. godine o provođenju rješenja o dosudi broj:... od 26.10.2012. godine, koji prema tvrdnji tužitelja nije proveden, organ tužene (Osnovni sud u N. G.) donio je u okviru svoje sudske nadležnosti, na temelju ovlaštenja iz odredbe člana 30. tačka 8-g) 1. ZS RS i na temelju odredbe člana 4., 114. stav 1. i 135. Zakona o izvršnom postupku ("Službeni glasnik RS" broj: 59/03, 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13 i 98/14).

Time su, po ocjeni ovog suda, ispunjeni citirani zakonski uslovi za postupanje Okružnog privrednog suda u B. Ovo tim prije što se prema odredbi člana 433 b) tačka 1. ZPP, pravila postupka u privrednim sporovima primjenjuju u sporovima u kojima su stranke Republika Srpska, jedinica lokalne samouprave, druga pravna lica koja nisu upisana u sudski registar, privredna društva, kao i druga pravna ili fizička lica koja se upisuju u odgovarajuće registre.

Iz izloženog, valjalo je odlučiti kao u izreci, na osnovu odredbe člana 35. tačka d) ZS RS i člana 22. stav 1. ZPP."

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, 57 0 Ps 121549 17 R od 23.2.2017. godine)

<----->

NADLEŽNOST ZA POBIJANJE ODLUKA SKUPŠTINE AKCIONARSKOG DRUŠTVA Zakon o sudovima Republike Srpske

član 33 tačka b) i član 98 stav 2

Kada se u sporu traži pobijanje odluka Skupštine akcionarskog društva, radi se o sporu koji spada u nadležnost okružnog privrednog suda, ali ako je spor pokrenut pred redovnim sudom prije 13.6.2015. godine, odnosno prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima RS, isti će se okončati pred tim sudom.

Obrazloženje:

"U nadležnosti osnovnih sudova je da sude u svim građanskim sporovima (član 30. tačka 1. b) ZS RS, dok prema članu 33. stav 1. tačka b) istog zakona, okružni privredni sudovi u prvom stepenu odlučuju: u sporovima koji nastanu u vezi primjene Zakona o privrednim društvima ili bilo kojeg drugog propisa koji se odnosi na organizaciju ili status privrednih društava, rješavanje sporova nastalih između članova privrednog društva međusobno, te između članova društva i privrednog društva, a tiču se položaja članova u privrednom društvu, upravljanja privrednim društvom i vođenja poslova koji proizlaze iz položaja društva.

Tužiteljica, kao vlasnik dijela akcija, u ovoj pravnoj stvari (podnesak tužiteljice o uređenju tužbe od 02.11.2016. godine) traži da se utvrdi ništavost redovne XVII Skupštine Akcionarskog društva, kao nezakonito sazvane i Specijalne skupštine akcionara od 27.06.2011. godine, kao i da se poništi više odluka Skupštine akcionara tuženog (koje su bliže označene u navedenom podnesku). Proizlazi da se radi o sporu tužiteljice, kao vlasnika akcija, i privrednog društva o pobijanju odluka Skupštine akcionarskog društva, dakle, o sporu koji saglasno odredbi člana 33. stav 1. tačka b) ZS RS spada u nadležnost okružnog privrednog suda.

Međutim, kako je odredbom člana 98. stav 2. ZS RS, koja je izmijenjena članom 8. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 44/15), koji je stupio na snagu 13.06.2015. godine, propisano, da će se sporovi iz člana 33. tačka b) ovog zakona, koji se vode pred osnovnim i okružnim sudovima, okončati pred tim sudovima, u situaciji kada se spor u ovoj pravnoj stvari (po tužbi tužiteljice od 26.09.2011. godine) vodi pred Osnovnim sudom u B. L., saglasno toj zakonskoj odredbi, za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari je nadležan Osnovni sud u B. L.

Iz navedenih razloga, primjenom odredaba člana 21. i 22. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 35 d) ZS RS, odlučeno je kao u izreci."

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske, 71 0 P 196255 18 R od 22.3.2018. godine)

<----->

Stvarna nadležnost Suda Bosne i Hercegovine

Sud Bosne i Hercegovine nije stvarno nadležan za suđenje u sporovima proizašlim iz međusobnih odnosa javnih preduzeća koja osnivaju entiteti.

Iz obrazloženja:

Predmetnom tužbom potražuje se isplata iznosa utuženog iznosa na ime nerasporedene radiotelevizijske takse za period od 2008. do 2011.godine, iz čega nesumnjivo proizilazi imovinskopravna priroda spora. Međutim, da bi Sud Bosne i Hercegovine bio stvarno nadležan za postupanje, primjenom odredbe člana 1. stav

1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH i člana 8. stav 2. tačka b) Zakona o Sudu

Bosne i Hercegovine, uz karakter spora, potrebno je da je spor nastao između entiteta, što je drugi uslov koji mora biti kumulativno ostvaren.

Odredbе člana 4. stav 3. i člana 6. Zakona o javnom RTV servisu Federacije BiH (Sl. glasnik BiH 40/02 i 12/04), kao i odredbe člana 3. i člana 6. Zakona o Radio- Televiziji Republike Srpske (Sl. glasnik RS br. 49/06, 73/08 i 42/10) propisuju za tužitelja i tuženu status javnog preduzeća. Dakle, parnične stranke su pravna lica koja samostalno stiču prava i preuzimaju obaveze u pravnom prometu i mogu biti stranke u postupcima pred sudom. Činjenica da osnivačka prava za tužitelja vrši Parlament Federacije i da je tuženu osnovala Republika Srpska, nema za posljedicu promjenu zakonom utvrđenog statusa parničnih stranaka, niti im daje karakter organa uprave, tijela ili institucija entiteta.

Tužitelj i tužena, zajedno sa Javnim radio televizijskim servisom BiH, čine jedinstven Javni radiotelevizijski sistem u Bosni i Hercegovini, kako je to propisano članom 1. Zakon o javnom radiotelevizijskom sistemu Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik BiH br. 78/05, 35/09 i 32/10). Međutim, činjenica da su parnične stranke dio jedinstvenog sistema na nivou države, ne može biti osnov za ustanovljavanje stvarne nadležnosti suda za postupanje u međusobnim sporovima između članica sistema, jer je spor proizašao iz međusobnih odnosa javnih preduzeća registrovanih u entitetima, a ne između samih entiteta.

Stoga i prema ocjeni drugostepenog vijeća, Sud Bosne i Hercegovine nije stvarno nadležan za postupanje po konkretnoj tužbi. Kako su parnične stranke upisane u registru poslovnih subjekata, to je prvostepeni sud, u skladu sa odredbama člana 17.a i člana 27.b stav 1. tačka a) Zakona o sudovima Republike Srpske (Sl. glasnik RS br.111/04, 109/05, 37/06 i 119/08) pravilno odredio da se predmet dostavi na postupanje stvarno i mjesno nadležnom Okružnom privrednom sudu u Banjaluci.

(Rješenje Apelacionog odjeljenja Suda BiH broj S1 3 P 010694 13 Pž od 14.08.2013.godine)

<----->

Član 2., 4. , 5., 8. i 27. Zakona o proračunima-budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine

Član 16. Zakona o parničnom postupku

ZA ODLUČIVANJE O ZAHTJEVU BUDŽETSKOG KORISNIKA ZA ISPLATU ODOBRENIH SREDSTAVA U BUDŽETU NIJE NADLEŽAN SUD.

Iz obrazloženja:

Prema Zakonu o proračunima – budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj: 20/98) koji je važio u vremenu iz koga potiče potraživanje tužitelja Univerziteta “Dž.B.” iz M. u ovom sporu (dio plaća njegovih zaposlenika za maj i juni 2002. godine) budžet je procjena godišnjih prihoda i izdataka i drugih plaćanja Federacije, kantona i općina koje odobravaju Parlament, odnosno zakonodavna tijela kantona, te gradskih i općinskih vijeća. Unutar svakog kantonalnog ministarstva finansija uspostavlja se trezor koji planira i izvršava budžet, vrši njegov nadzor, upravlja novcem, vodi jedinstveni račun trezora i računovodstva u skladu sa dobivenim ovlaštenjima (član 2., 4. i 5. tog zakona).

Prema odredbama člana 8. stav 2. i 3. tog zakona svi izdaci utvrđeni u budžetu moraju biti uravnoteženi sa prihodima, a iznosi utvrđeni u budžetu smatrać će se maksimalnim svotama, pa se sva povećanja ili smanjenja izdataka moraju riješiti izmjenama i dopunama budžeta. Način izvršenja budžeta uređuje se zakonom o izvršenju budžeta. U konkretnom slučaju u članu 6. Zakona o izvršenju budžeta HNK za 2002. godinu („Službene novine HNK“, broj 3/02) propisano je da se Budžet izvršava na osnovu tromjesečnih planova za izvršenje Budžeta, a u skladu sa likvidnim mogućnostima Budžeta. Grantovi se raspoređuju procentualno u skladu sa planom i izvršenjem Budžeta.

Prema odredbama člana 27. Zakona o proračunima – budžetima u FBiH ministarstva koja su

nadležna za budžetske korisnike, utvrđuju iznose odnosnih budžetskih korisnika u okviru odobrenih sredstava. Ministar finansija ima pravo rješenjem obustaviti od izvršenja odluku koja je u suprotnosti sa zakonom ili budžetom, a budžetski korisnik ima pravo prigovora na takvo rješenje Vladi u roku od 8 dana od prijema rješenja. Odluka Vlade je konačna.

Iz svega ovoga slijedi da je zahtjev, kakav je u ovoj parnici postavio tužitelj Univerzitet protiv Kantona HNK, zapravo zahtjev za izvršenje budžeta (za maj i juni 2002. godine) o kome mora odlučiti zakonodavni odnosno upravni organ kantona. To nije građansko-pravni spor koji se rješava po procesnim odredbama ZPP-a (član 1.) odnosno materijalno-pravnim odredbama Zakona o obligacionim odnosima. Zakon o proračunima – budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno Zakon o Budžetu HNK za 2002. godinu i Zakon o izvršenju tog Budžeta su *lex specialis* u odnosu na sve druge kako procesne tako i materijalno-pravne propise, a kako je to predviđeno i u članu 1. stav 2. Zakona o proračunima – budžetima u Federaciji BiH. Kako sud, prema odredbi člana 16. ZPP-a u toku cijelog postupka, po službenoj dužnosti, pazi na svoju stvarnu nadležnost, to je ovaj sud, odlučujući o reviziji tuženog, primjenom odredbe člana 249. stav 2. ZPP-a, reviziju tuženog uvažio, obje nižestepene presude ukinuo i tužbu odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj: 58 0 P 007449 07 Rev od 15.1.2008.godine)

<----->

Član 16. Zakona o parničnom postupku

Član 82. Zakona o zaštiti vojnih invalida i obitelji poginulih i nestalih boraca

ZA ODLUČIVANJE O ZAHTJEVU VOJNOG INVALIDA ZA ISPLATU NAKNADE „SKRBI“ NIJE NADLEŽAN SUD.

Iz obrazloženja:

Tužbenim zahtjevom tužitelj traži isplatu naknade skrbi prema rješenju Ureda za obranu P. od 13.5.1996.godine kojim je tužitelju priznato svojstvo ratnog vojnog invalida od 30% tjelesnog oštećenja i pripadajuća prava po tom osnovu i to za period od 1.4.1998. godine do 1.4.1999.godine u mjesečnom iznosu od po 640,00 KM, ukupno 7.680,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom.

Traženi iznos proizilazi iz činjeničnih utvrđenja da je tužitelj skrb primao u mjesečnom iznosu od po 640,00 KM do 1.4.1998.godine te poslije od 1.4.1999.godine kada je „ponovno vraćen na skrb.“

Dok prvostepeni sud odbija tužitelja sa tužbenim zahtijevom uz obrazloženje da tužitelj nije dokazao da bi mu konačnim rješenjem organa uprave bilo priznato pravo na skrb odnosno invalidninu i za utuženi period u mjesečnom iznosu od po 640,00 KM, drugostepeni sud udovoljava zahtijevu tužitelja pozivajući se na akt Ministarstva obrane od 12.4.1999.godine kojim je tužitelj od 1.4.1999.godine vraćen na skrb.

Donoseći navedene odluke, nižestepeni sudovi su pogrešno primjenili odredbe člana 82. Zakona o zaštiti vojnih invalida i obitelji poginulih i nestalih branitelja („Narodni list HR HB“, broj: 36/94 i 24/95) koji je primjenjivan do stupanja na snagu Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica (objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“, broj: 33/04 od 19.6.2006. godine) i koji je propisivao da se u

postupku za ostvarivanje prava po ovom zakonu primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje opći upravni postupak, ako tim zakonom nije drugačije određeno.

Kako je ostvarivanje prava na isplatu skrbi tužitelj mogao tražiti samo u upravnom postupku od nadležnog općinskog organa uprave, to su nižestepeni sudovi odlučili o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-06-000894 od 24.05.2007. godine)

<----->

Član 16. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Član 2. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

ZA POTRAŽIVANJE NAKNADE ZA KORIŠTENJE STANA U PRIVATNOM VLASNIŠTVU NADLEŽAN JE SUD.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je tužbom tražio da mu tuženi plate naknadu za korištenje stana u Sarajevu, Ferhadija br. 3/II koji je njegovo vlasništvo i pri tome se pozvao na odredbe člana 219. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO) koje govore o sticanju bez osnova zbog koristi koju neko ima od upotrebe tuđe stvari. Iako pravni osnov tužiteljevog potraživanja ne može biti ova zakonska odredba, jer tuženi stan (zapravo stanove, jer je tužiteljev stan pregrađen) ne koriste bez pravnog osnova već kao nosioci stanarskog prava (član 2. stav 2. ZSO), drugostepeni sud nije imao osnova tužbu odbaciti smatrajući da za rješavanje ovog spora nije nadležan sud, već organ uprave (član 16. stav 2. ZPP-a).

Tužiočevo potraživanje je novčano, a za takvo potraživanje uvijek je nadležan sud bez obzira na kom pravnom osnovu se temelji. Zato je drugostepeni sud počinio povredu odredaba parničnog postupka kad je odlučujući o žalbama tužitelja i prvotuzenog na prvostepenu presudu, tu presudu ukinuo i tužbu odbacio primjenom odredaba člana 227. stav 2. ZPP-a.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-06-001169 od 30.08.2007. godine)

<----->

Članak 49. (sada čl. 48.) Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga

Članak 16. Zakona o parničnom postupku

NE POSTOJI SUDSKA NADLEŽNOST ZA POVRAT NEPRAVILNO NAPLAĆENOG POREZA, NI KADA SE KAO PRETHODNO PITANJE POJAVLJUJE UTVRĐENJE NEZAKONITIM OPĆEG AKTA IZVRŠENE VLASTI, ČIJOM PRIMJENOM JE NAPLATA IZVRŠENA.

Iz obrazloženja:

Tužitelj zahtijeva da mu tuženi isplati iznos od 2.657.881,40 KM sa zakonskim zateznim kamatama koji je, prema njegovim navodima, morao platiti više od stvarne i zakonom određene obaveze (zbog nezakonitog povećanja poreske osnovice) po osnovu poreza na promet naftnih derivata tokom 1999. godine.

Iz činjeničnog supstrata tužbe proizilazi da je tužitelj kao uvoznik i distributer nafte i naftnih derivata bio poreski obveznik poreza na promet naftnih derivata, te vršio uplate poreza na promet naftnih derivata u toku 1999. g. po obračunu koji je vršio shodno odredbama čl. 16. st. 6. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga. Razlika koja je od njega prinudno naplaćena a koja je predmet spora, pojavila se kada je Vlada FBiH svojom Odlukom o najvišim maloprodajnim cijenama benzina, dizel goriva i lož ulja (koja je prema tvrdnji tužitelja nezakonita jer je u suprotnosti sa navedenim odredbama Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga), u strukturu osnovice poreza na promet naftnih derivata uključila i iznos naknade za puteve u maloprodajnoj cijeni naftnih derivata. Tražio je da prvostepeni sud kao predhodno pitanje utvrdi nezakonitost navedene Odluke Vlade, a nakon toga naloži tuženoj da mu vrati iznos naplaćen prinudnim putem zbog primjene nezakonite Odluke.

Ovakvu tužbu ovaj sud, polazeći od njenog činjeničnog osnova, shvata kao zahtjev za vraćanje nezakonito naplaćenog poreza. Kako po odredbama čl. 49. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga poreski obveznik od koga je naplaćen porez na promet koji nije bio dužan da plati, ima pravo na povrat plaćenog zajedno sa kamatama, pod uslovima navedenim u zakonu, ovaj sud nalazi da sud nije nadležan da o ovakvom zahtjevu odlučuje u parničnom postupku. Ovo i kada je tužitelj eventualno propustio rokove za podnošenje zahtjeva u upravnom postupku, za vraćanje iznosa poreza koji mu je nezakonito naplaćen ili je u tome postupku odbijen sa zahtjevom za vraćanje kao neosnovanim, jer porez koji mu je nezakonito naplaćen od strane upravnog organa u čijoj je isključivoj nadležnosti da o takvom

zahtjevu odluči, ne može poreski obveznik zanemarujući odredbe Zakona o porezu na promet poreza i usluga o vraćanju iznosa koji poreski obveznik nije bio dužan uplatiti, ostvariti putem građanske tužbe.

Iz navedenih razloga ovaj sud je, pazeći po službenoj dužnosti da li rješavanje spora spada u sudsku nadležnost, primjenom čl. 16. st. 1. i 2. Zakona o parničnom postupku, oglasio se apsolutno nenadležnim za rješavanje ovog spora, ukinuo pobijano rješenje i tužbu odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH, br. PŽ-169/02 od 12.2.2004.god.)

<----->

Članak 21. st. 2. i 28. Zakona o stambenim odnosima

NE POSTOJI SUDSKA NADLEŽNOST ZA RJEŠENJE SPORNOG ODNOSA KADA DAVATELJ STANA NA KORIŠTENJE, NAKON SMRTI NOSITELJA STANARSKOG PRAVA, ODBIJE SKLOPITI UGOVOR O KORIŠTENJU STANA SA ČLANOM OBITELJSKOG KUĆANSTVA.

Iz obrzaloženja:

Drugostupanjskom presudom odbijena je žalba tužene Općine i potvrđena prvostupanjska presuda kojom je utvrđeno da je tužiteljica poslije smrti svoje bake, sa kojom je kao nositeljem stanarskog prava na spornom stanu, živjela u zajedničkom domaćinstvu, stekla na njemu stanarsko pravo što da joj je tužena dužna priznati i naknaditi parnične troškove. Protiv drugostupanjske presude, tužena je izjavila reviziju.

Revizija je osnovana.

Prema navodima tužbe i dokaznog materijala proistječe da je nositeljica stanarskog prava na spornom stanu sve do svoje smrti bila R.R. Tužiteljica tvrdi da je ona unuka nositeljice stanarskog prava i da je sa njom u stanu živjela sve do njezine smrti kao član obiteljskog kućanstva. Po toj osnovi smatra da joj pripada pravo nastaviti sa korištenjem stana, ali kako tužena općina kao davatelj stana na korištenje, odbija sa njom sklopiti ugovor o korištenju stana i tako joj priznati svojstvo nositelja stanarskog prava, podnijela je tužbu sudu prvog stupnja sa zahtjevom da joj sud u parnici utvrdi postojanje toga statusa.

Sporno je dakle, da li tužiteljica ima pravo nastaviti koristiti sporni stan poslije smrti nositelja stanarskog prava (ako je u smislu članka 21. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima bila član obiteljskog kućanstva), te da li je stoga tužena dužna sklopiti sa njom ugovor o korištenju stana, kako bi tužiteljica postala nositeljem stanarskog prava.

Ovakav spor ne ide u sudsku nadležnost, pa su sudovi nižeg stupnja pogriješili kada su, izašavši iz okvira sudske nadležnosti, sudili o stvari iz isključive nadležnosti tijela uprave.

Naime, kada nakon smrti nositelja stanarskog prava, davatelj stana na korištenje odbije sklopiti ugovor o korištenju stana sa članom njegovog obiteljskog kućanstva, smatrajući da po članku 21. stavak 2. u vezi sa člankom 6. stavak 2. Zakona o stambenim odnosima, nema pravo nastaviti sa korištenjem stana, za rješavanje spornog odnosa ne postoji sudska nadležnost, već nadležnost tijela uprave, kako je to izriekom propisano člankom 28. Zakona o stambenim odnosima.

Kako su sudovi nižeg stupnja sudili o stvari iz nadležnosti tijela uprave, izašli su iz okvir sudske nadležnosti (apsolutna nenadležnost), na koju se tijekom cijelog postupka mora paziti po službenoj dužnosti, revizija je uvažena, nižestupanjske presude ukinute i tužba odbačena (članak 377. stavak 2. Zakona o parničnom postupku).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-337/02 od 5.2.2004.g.)